

Emre Eşref KOÇAK*

* Ticaret Bakanlığı Ticaret Uzmanı, emre_kocak@ymail.com

Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda Yer Alan Aldatıcı İşlem ve Davranış Kavramına İlişkin Bir Değerlendirme

Özet

Kanun koyucu bazı durumlarda suçun işleniş şekline kısıtlama getirmeyerek, söz konusu suçun uygulanma şekli ve alanını olabildiğince geniş tutmak şeklinde düşünebilir. Ancak hangi fiil veya davranışların adli boyuta taşınması gerektiği hususunda belirsizliklerin yaşanması, adli makamların iş yükünü arttırdığı gibi takibat veya mahkemenin devam etmesi nedeniyle kişi veya kurumların mağdur olmasına da yol açabilmektedir. 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 3/2. maddesinde yer alan “aldatıcı işlem ve davranış” suçu da geniş bir anlam ifade ettiği için bahsi geçen soruna bir örnek teşkil etmektedir. Bu çalışmada anılan Kanun maddesinin maddi ve manevi unsurları ile ilgili hukuk çerçevesindeki yorumlara yer verilerek konu özelinde ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aldatıcı İşlem ve Davranış, Sahtecilik, Kaçakçılıkla Mücadele.

JEL Sınıflama Kodları: K14, K42.

An Evaluation of the Concept of Deceptive Transactions and Behavior in the Anti-Smuggling Law

Abstract

In some cases, the legislator intends not to restrict the manner in which the crime is committed, but to keep the manner and scope of the crime as wide as possible. However, uncertainty as to which cases or conduct should be brought to justice leads to a person or institutions being victimized by prosecution or the continuation of the trial, as the judicial authorities can increase the workload. Because it's broad meaning the “misleading transactions and behaviors” crime which contained in article 3/2 of the Anti-Smuggling Law Act No. 5607 is also a sample to the mentioned problem. This study will specially work about the material and spiritual element of the Law article with juristical evaluation.

Keywords: Misleading Transactions And Behaviors, Forgery, Anti Smuggling.

JEL Codes: K14, K42.

Giriş

Kaçakçılığın konusunu sınır, kıyı ve karasularının emniyeti/kontrolü olduğu gibi gümrük vergilerinden veya ithalat/ihracat kısıtlamalarından kaçınmak amacıyla eşyanın gizli olarak yurda sokulması veya yurttan çıkarılmasını da teşkil etmektedir. Dolayısıyla genel bir tabirle kaçakçılık; bir eşyanın gümrük idaresine beyan edilmeden yurda getirilmesi olarak tanımlanabilir. Beyandan kaçınma gerekçesi eşyanın ithal veya ihracının yasak, izne veya yüksek vergilere tabi olması gibi ihtimaller sebep olabilir. Bunun yanı sıra eşyanın beyan edilmeme şekli; hiçbir şekilde beyana konu olmaması veya beyan edilenden çok farklı bir eşyanın beyanı şeklinde sahte belge veya hile gibi unsurlarla desteklenerek gerçekleştirilebilir.

Yurda kaçak eşyanın girişi, silah ve uyuşturucu gibi kamuoyunda tehlikeyi artırma, devletleri önemli miktarda vergi kaybına uğratarak devlet hakimiyetini ihlal etme, kayıt dışı ekonomi ve kontrolü yapılmayan ürünlerin halk ve çevre sağlığı üzerinde de olumsuz etkiye sebebiyet verme gibi riskleri taşımaktadır. Diğer taraftan kaçakçılık suçlarının artması iç piyasada haksız rekabete sebebiyet vermekte ve ülke ekonomisinin kalkınmasının önünde bir engel oluşturabilmektedir (Yaşar, 2020:12). Zira dış ticaret ve iç Pazar dengesinin makul ölçüde tutulması, kayıtsız ve gölge bir ekonominin oluşmasının önüne geçilmesi, devletin ekonomik saygınlığının korunması için bir sistem kurulması devletlerin önceliğidir. Bu nedenle de devletler, söz konusu riskleri önlemek için de kaçakçılıkla mücadele kapsamında birtakım tedbirler almaktadır.

Kaçakçılıkla mücadele kapsamında Cumhuriyet tarihinde yapılan ilk düzenleme 07/01/1932 tarihinde kabul edilen 1918 sayılı “Kaçakçılığın Men ve Takibatına Dair Kanun” ile yapılmıştır. Ancak Türkiye'nin Avrupa Birliği aday üyeliği sürecinde 1996 tarihinde Gümrük Birliğine üye olması sonucunda gümrük mevzuatının da Avrupa Birliği ile uyumlu olması gerektiğinden 1918 sayılı

Kanunun yerinin kaçakçılıkla mücadeleye ilişkin olarak 10/07/2003 tarihinde kabul edilen 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu almıştır.

Ancak 2005 yılında yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu ile Ceza Muhakemesi Kanununun Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun birlikte değerlendirilme ihtiyacı hasıl olduğundan bu temel yasalara uyum amacıyla 2007 yılında 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu yürürlüğe girmiştir.

Adı geçen Kanunun 1 inci maddesinde Kanunun amacının kaçakçılık fiilleri ve yaptırımları ile kaçakçılığı önlemek, izlemek, araştırma usûl ve esaslarını belirlemek olduğu ifade edilmiş olup 3 ncü maddesinde Kaçakçılık suçları sıralanmıştır. Bahsi geçen fiiller arasında ikinci fıkrada yer alan “aldatıcı işlem ve davranış” hususunun uygulamada birtakım sorunlara yol açtığı gözlemlenmektedir şöyle ki; anılan Kanun maddesinde yer verilen fiile ilişkin açık bir tanım yapılmadığından hangi işlem ve davranışların bu kapsam içerisinde değerlendirilmesi gerektiği ile ilgili karışıklığa yol açmaktadır. Özellikle yükümlüsünce beyan edilen gümrük tarife istatistik pozisyonunda (GTİP) yanlışlık olması halinde 4458 sayılı Gümrük Kanununun ilgili maddesi yerine 5607 sayılı Kanunun bahse konu maddesi çerçevesinde adli takibata konu olmasına yönelik eleştiriler yöneltilmektedir. Bu durum da hem yargı sürecinin uzaması ve yoğunluğun artmasına hem de yükümlüler açısından ciddi ekonomik külfet getirmesine sebebiyet vermektedir.

Bu çalışmada 5607 sayılı Kanunun 3/2. maddesinde yer alan “aldatıcı işlem ve davranış” ifadesinin idare tarafından hangi bağlamda ele alınması gerektiği, suçun maddi ve manevi unsurları gibi hususlar incelenmiştir.

1. İlgili Düzenlemeler

1.1 Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu

5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun “Kaçakçılık suçları” başlıklı 3 ncü maddesinin

ikinci fıkrası “Eşyayı, aldatıcı işlem ve davranışlarla gümrük vergileri kısmen veya tamamen ödenmeksizin ülkeye sokan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.” hükmünü amirdir.

Görüldüğü üzere söz konusu fiilden bahsedebilmek için öncelikle ithalinde vergiye tabi bir eşyanın olması ve söz konusu vergilerin ödenmemiş veya eksik ödenmiş bir verginin olması gerekmektedir. Bahse konu suçun işlenmesi durumunda da hapis ve adli para cezasına çarptırılmaktadır.

Burada korunan hukuki değer, devletin egemenlik yetkisi olan vergilendirmesidir. Aldatıcı işlem ve davranışlarla eşyanın ülke sınırlarına sokulması devletin egemenlik yetkisini zedelemekte ve gümrük işlemlerine bağlı olarak ödenmesi gereken vergi gibi mali yararlar da zafiyete uğramaktadır. (Akaner, 2022:187)

Söz konusu Kanun maddesi 18/06/2014 tarihli ve 6455 sayılı Kanun ile değiştirilmiş olup önceki halinde “Eşyayı, sahte belge kullanmak suretiyle gümrük vergileri kısmen veya tamamen ödenmeksizin ülkeye sokan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.” olarak düzenlenmişti.

Bahse konu Kanun değişikliğinin gerekçesinde ise “sahte belge kullanmak suretiyle” ibaresinin “aldatıcı işlem ve davranışlarla” şeklinde değiştirilmesinin, sahtecilik oluşturmayan aldatıcı davranışlarla gerçekleştirilen kaçakçılık fiillerini de kapsamı yani daha da genişletilmesi olarak ifade edilmiştir.

Söz konusu suçun sahte belge kullanılarak işlendiği takdirde Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 4 ncü maddesinin beşince fıkrası uyarınca ayrıca ceza müeyyidesinin uygulanacağı da düzenlenmiştir.

1.2 Gümrük Kanunu

Kabahat kavramı, Kabahatler Kanunu’nun 2’nci maddesinde; “Kanunun, karşılığında idâri yaptırım uygulanmasını öngördüğünü haksızlık” şeklinde açıklanmaktadır. Birçok özel kanunda kabahatlere ilişkin düzenlemelere yer verilmiş olup Gümrük Kanunu da kabahat düzenlemesine yer veren özel kanunlardan biridir. Gümrük kabahatlerinin temelini gümrük mevzuatından almasının yanı sıra özünde bir kabahat olması sebebiyle Kabahatler Hukukunun genel prensiplerinden ayrı olarak değerlendirilemeyeceği açıktır (Çoşkun, 2023:43-44).

Gümrük mevzuatında düzenlenmiş kabahatler, vergi kaybına neden olan kabahatler ve usulsüzlük kabahatleri şeklinde ikili bir yapıda yer almaktadır.

Vergi kaybına neden olan kabahatler arasında yer alan Gümrük Kanunu’nun 234 ncü maddesinin birinci fıkrası “1. Serbest dolaşıma giriş rejimi veya kısmi muafiyet suretiyle geçici ithalat rejimine tabi tutulan eşyaya ilişkin olarak, yapılan beyan ile muayene ve denetleme veya teslimden sonra kontrol sonucunda;

a) 15 inci maddede belirtilen Gümrük Tarifesini oluşturan unsurlarda veya vergilendirmeye esas olan sayı, baş, ağırlık gibi ölçülerinde aykırılık görüldüğü ve beyana göre hesaplanan ithalat vergileri ile muayene sonuçlarına göre alınması gereken ithalat vergileri arasındaki fark % 5’i aştığı takdirde, ithalat vergilerinden ayrı olarak bu farkın üç katı para cezası alınır.” olarak hükmedilmiştir.

Gümrükte yaşanan ihtilaflar içerisinde Gümrük Kanunu’nun 234’üncü maddesinden kaynaklanan ihtilaflar önemli bir yer işgal etmektedir (Topuz, 2017:81). Buradaki maddenin ilgili fıkrasını özetlemek gerekirse, vergi kaybına yol açacak şekilde beyan edilen eşyanın tarifesinin tespit edilenden farklı çıkması veya beyan edilen ağırlık/sayı/miktar itibarıyla noksanlık bulunması halinde ithalat vergileri¹ ile birlikte vergi farkının 3 katı para cezası tatbik edilmektedir.

¹ Gümrük Kanunu’nun 3’üncü maddesinin dokuzuncu fıkrasına göre “İthalat vergileri” deyimi, a) Eşyanın ithalinde ödenecek gümrük vergisi ile diğer eş etkili vergiler ve malî yükleri, b) Tarım politikası veya tarım ürünlerinin işlenmesi sonucu elde edilen bazı ürünlere uygulanan özel düzenlemeler çerçevesinde ithalatta alınacak vergileri ve diğer malî yükleri ifade eder.

Yukarıda bahsedilen iki Kanun maddesinde benzer iki fiilden söz edilebilir; ikisinde de yanlış bir beyan söz konusu ancak birinde idareyi bilerek yanıltarak konusu suç teşkil eden bir fiil varken diğerinde ise maddi hatadan ötürü bir kabahatten bahsedilmektedir. Konuyla ilgili ayrıntılı bilgilere sonraki bölümde yer verilecektir.

1.3 Tasarruflu Yazı

Tasarruflu yazılar her ne kadar düzenleme niteliği taşımasalar da gümrük idarelerine yönelik bir talimat oldukları kabul edildiğinden bu çalışmada yer verilmesinde fayda olacağı düşünülmüştür.

Konuyla ilgili olarak Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün tüm Gümrük ve Dış Ticaret Bölge Müdürlüklerine dağıtım 17/02/2020 tarihli ve 52302630 sayılı yazısında;

“... ”

- *Gümrük vergilerinin ödenmemesi veya eksik ödenmesi amacıyla icra edilen bir fiilin aldatıcı işlem ve davranış olarak nitelendirilerek 5607 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesinde;*
- *Eşya ve/veya ambalajı üzerinde, eşyanın vergilendirmeye esas unsurlarının doğru olarak tespit edilmesini engellemeye yönelik olarak tahrifat yapılması,*
- *Gerçeğe aykırı veya sahte belge ibraz edilmesi veya orijinal belge üzerinde tahrifat yapılması, hususlarının aldatıcı davranış ve işlemin varlığına yönelik emareler olarak değerlendirilmesi;*

Öte yandan her olayın mutlaka kendi olguları/gerçekleri bağlamında ele alınması ve değerlendirmelerin olay bazında yapılarak “kasıt” unsurunun varlığının somut biçimde ortaya konulması, 5607 sayılı Kanun ile umulan amacın gerçekleşmesi ve olası mağduriyetlerin önüne geçilmesi yönünden önem taşımaktadır.”

şeklinde ifade edilmiştir.

Söz konusu dağıtım yazısında hangi fiillerin aldatıcı işlem ve davranışa konu olabileceğine yönelik yol gösterici bir tavsiye niteliği taşımaktadır. Nitekim yazının sonunda her olayın mutlaka kendi olguları/gerçekleri bağlamında ele alınması ve değerlendirmesi gerektiği bu görüşü destekler mahiyettedir.

Ancak konuyla ilgili olarak her ne kadar açıklayıcı bir talimat yazısı yer alsa da yine de gerek gümrük idarelerince gerekse de yükümlülerce tereddütler yaşandığı gözlemlenmektedir.

2. Aldatıcı İşlem ve Davranış

2.1 Tanım

Failin aldatıcı işlem ve davranışlarının hileli olup olmadığının belirlenmesi noktasında doktrinde çeşitli görüşler mevcuttur. Hile, objektif olarak hataya düşüren ve başkasının düşünceleri üzerinde etki eden her türlü davranış olup hilenin mutlaka açık veya örtülü bir beyanla ortaya konmasına gerek yoktur (Taner & Kamışlı, 2018:1023).

Hangi hareketin aldatmaya elverişli olduğu husus somut olaya göre ve mağdurun içinde bulunduğu duruma göre belirlenmelidir. Bu konuda önceden bir kriter oluşturmak olanaklı değildir (Özbek, 2023:740).

Doktrinde Aldatıcı harekette karşıdakinin düşünce ve muhakeme yetisi üzerinde hataya düşürücü etki yaratacak davranış olarak tanımlandığını, bunun sonucunda karşıdaki kişinin iradesinin sakatlanarak rıza göstermeyeceği bir konuda rıza göstermesi olarak tanımlamaktadır (Akaner, 2022:191). Buna ilaveten aldatma ibaresi, hileyi çağrıştırmakta olup aldatıcı işlem ve davranıştan maksadın basit bir yalanı aşan hileli bir hareket olduğu, birtakım sahte ve suni hareketlerle gerçeğin çarpıtılması, gizlenmesi ve saklanması gerektiği, hilenin nitelikli bir yalan olduğu, ustaca işlendiği, söz konusu davranışla sanık veya başkasına haksız çıkar sağlanması gerektiği de görüşler arasında yer almaktadır. Yapılan aldatıcı davranış ve işlemde gümrük memurunun yanılıya

düşürülmesi gerektiğinden hangi hareketin aldatmaya elverişli olup olmadığı somut olaya göre değerlendirilmesi gerekmektedir (Arslan, 2018:557).

2.2 Suçun Maddi Unsuru

Suçun maddi unsurunun oluşması için şu üç şartın bulunması gerekmektedir.; 1) gümrük kapısından eşya ithal etmek, 2) işlem sırasında aldatıcı işlem ve davranışta bulunmak, 3) ödenmesi gereken gümrük vergilerini kısmen/tamamen ödememek. Aldatıcı işlem fiili için en bilineni de sahte belgenin kullanılmasıdır. Dolayısıyla gümrük vergilerinden muaf olan eşya suçun konusunu oluşturmaz (Kılıç, 2022:109).

İthal yasak olan eşyanın aldatıcı işlem ve davranışla ithal edilmek istenilmesi halinde ise ilgili Kanun maddesi yerine Kanunun 3/7. maddesinde yer alan “İthal kanun gereği yasak olan eşya” olarak değerlendirilecektir (Arslan & Erdoğan, 2018:557).

Maddi unsur olarak beyanname ekinde sahte veya tahrif edilmiş (üzerinde usulüz değişiklikler yapılmış) evrakın kullanılması, beyan edilen eşya ile ilgisi olmayan eşyanın veya beyan edilen eşyanın miktar veya ağırlığının büyük bir oranda gizlenmesi, çifte fatura kullanılması gibi örnekler gösterilebilir.

Bunun yanı sıra, beyanı alan gümrük memurunun beyanın doğruluğunu araştırmakla yükümlü olduğu, sadece bu beyanla yetinmeyip gerekli incelemelerin de yapılması gerektiği, bu itibarla salt yalan beyanda bulunmanın TCK'nın 206 ncı maddesindeki inceleme konusunu oluşturmayacağı da savunulmaktadır (Akaner, 2022:200).

İlave olarak gümrük beyannamesindeki gerçeği yansıtmayan bilgilerin beyannameye eklenen ve gerçeğe uygun olmayan evraklardan

anlaşılabiliriyorsa bu durumda da kaçakçılık fiili için manevi unsurun (yani kastın) gerçekleşmediği, Gümrük Kanunundaki hükümlere göre işlem yapılması gerektiği belirtilmektedir (Çilesiz, 2018:197).

Söz konusu suçun işlenmesi için ortada bir gümrük beyannamesinin olması da şart değildir. Zira Gümrük Kanunu 59 ncu maddesinin birinci fıkrasında gümrük beyanının sözlü olarak gerçekleştirilmekte olup gerçeğe aykırı sözlü fiilin (kastedilen tutanağa geçen bir sözlü beyan) bulunmasının da aldatıcı işlem kapsamında da yer alabilir. Ancak burada gümrük işlemi sırasında kişinin gümrük idaresince beyana davet edilmesi gerekmektedir (dolayısıyla yolcunun yeşil hattan geçmesi Kanunun 59 ncu maddesindeki sözlü beyana girmemektedir) (Çilesiz, 2018:195).

2.3 Suçun Manevi Unsuru

Anılan Kanun maddesinde düzenlenen suçun manevi unsuru kasttır (Arslan & Erdoğan, 2018:204). Dolayısıyla failin bilerek ve isteyerek aldatıcı bir işlem/davranış ile gümrük vergilerini kısmen veya tamamen ödemeksizin eşyanın ülkeye sokulması söz konusu olmalıdır. Suçun olası kastla işlenmesi de mümkündür. Gerçeğe aykırı beyan, beyannameye eklenen belgelerden kolayca anlaşılabiliriyorsa kastın varlığının araştırılması gerekir. Zira böyle bir durumda failin beyanname eklerinin incelenmeyeceği düşüncesiyle de kasten hareket etmiş olabileceği ileri sürülmekle birlikte bu durumda failin kasten hareket etmiş olsa dahi yapılan işlem ve davranışın görevlileri aldatmaya elverişli değildir. (Arslan & Erdoğan, 2018:597)

Eşyanın GTİP'inde, menşesinde veya diğer alanlarda kodun yanlış girilmesi durumunda tek başına kastın varlığı için yeterli olmamakta olup konuyla ilgili muhtelif Yargıtay kararları bulunmaktadır.²

² Yargıtay 7. Ceza Dairesi, 07 Mayıs 2018, E. 2016/11722, K. 2018/4866; Yargıtay 7. Ceza Dairesi, 06 Temmuz 2017, E. 2014/29601, K. 2017/6038.

Öte yandan aldatıcı işlem ve davranış ile ilgili Kanunda taksir hali düzenlenmediğinden dikkatsizlik ve özensizlik sonucu vergilerin kısmen veya tamamen ödenmemesi halinde bu suç kapsamında bir sorumluluktan söz edilemeyecektir (Arslan & Erdoğan, 2018:578).

2.4 Uygulamada Karşılaşılan Sorun

İçerisinde sahte belge olmadan aldatıcı işlem ve davranış kapsamına girdiği fiiller ile ilgili bazı örnek Yargıtay Kararlarına değinmek de faydalı olacaktır. Eksik vergi ödemek amacıyla beyanda hiç yer almayan eşyanın ithaline ilişkin teşebbüs eylemi 5607 sayılı Kanunun 3/2. maddesi kapsamında değerlendirilmiştir.³ Başka bir örnek ise eksik vergi ödemek amacıyla işlem gören beyanname kapsamı ithal eşyasının bir kısmını gizlemeye (örneğin bir eşyanın 150.000 adet olarak beyan edilip aslında 600.000 adet olması gibi) teşebbüs fiili de gösterilebilir.⁴ Vergi ödememek amacıyla özet beyanda eşyanın belirtilmemesi⁵ veya çifte fatura düzenlenmesi⁶ de diğer örneklerdir.

2.5 Uygulamada Karşılaşılan Sorun

Bir fiilin Kanunda belirtilen bir suç kapsamında değerlendirilip değerlendirilmemesi idari değil elbette adli makamların görev alanına girmektedir ve söz konusu durum kaçakçılıkla mücadele için de geçerlidir. Ancak bir fiilin Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu gerekçesiyle idari makamlarca değerlendirildikten sonra adli makamlara intikal edildiği de dikkat alındığında ilk muhatap olan idarenin sağlıklı bir değerlendirme yapması önem arz etmektedir. Dolayısıyla bir kabahat fiilinin suç kapsamında değerlendirilerek adli makamlara intikal edilmesi hem adliye makamları ile gümrük idarelerindeki iş yükünün artması hem de dava sonuçlanıncaya kadar yükümlülere maddi-manevi

külfet oluşturması gibi birçok risk unsuru yer almaktadır.

Konuyla ilgili olarak İstanbul Gümrük Müşavirleri Derneği'nin muhtelif yazılarında mükellef ve/veya beyan sahibince basit hata veya dikkatsizliklerinden kaynaklanan vergi kaybı doğurabilecek fiillerde bazı durumlarda kasıt unsuru olup olmadığına bakılmaksızın aldatıcı işlem ve davranış şeklinde değerlendirilebileceği, idareler tarafından sahtecilik suçunda ilk aşamada illiyet bağının kurulmadığı, bu durumda da yükümlü/beyan sahibi nezdinde mağduriyet oluştuğu, çözüm için de "aldatıcı işlem ve davranışlar" ifadesine giren hususların Kanunda açık olarak ifade edilmesinin yararlı olacağı bildirilmiştir.⁷

Sonuç ve Değerlendirme

Bilindiği üzere 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 2. maddesinin birinci fıkrası uyarınca Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez, güvenlik tedbiri uygulanamaz ve Kanunda yazılı cezalar ile güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükümlenemez. Dolayısıyla doktrinde Kanunilik ilkesi bağlamında ifade edilen "Belirlilik" ilkesi gereğince kanunlarda geçen ifadelerin, anlamları bakımından tereddütlere mahal verecek mahiyette olmaması; açık ve seçik olması gerekmektedir. Açık ve seçik olma, yalnızca suçun unsurları bakımından değil, daha az veya fazla cezayı gerektiren nitelikli hâller ile suç karşılığında uygulanacak ceza hukuku yaptırımları için de geçerli olacak şekilde anlaşılmalıdır (Kaşka, 2013:187).

Bu nedenle ilgili Kanunun önceki halinde yer alan "sahte belge kullanmak" ifadesi daha özel ve objektif iken aldatıcı işlem ve davranış kavramı daha genel ve sübjektif olarak değerlendirilmektedir.

³ Yargıtay 7. Ceza Dairesi, 04.02.2020, 2016/2857 Esas, 2020/1700 Karar; Yargıtay 7. Ceza Dairesi, 10.11.2014, 2013/19202 Esas, 2014/19007 Karar.

⁴ Yargıtay 7. Ceza Dairesi, 18.12.2019, 2015/27516 Esas, 2019/39008 Karar; Yargıtay 7. Ceza Dairesi, 26.02.2019, 2018/1757 Esas, 2019/19845 Karar.

⁵ Yargıtay 7. Ceza Dairesi, 20.03.2019, 2015/12234 Esas, 2019/28377 Karar.

⁶ Yargıtay 7. Ceza Dairesi, 15.07.2014, 2014/2009 Esas, 2014/14720 Karar.

⁷ İnternet Erişim Adresi: https://files.igmd.org.tr/doc/11042023-160444_2023-1850pdf.pdf (Erişim Tarihi: 14.03.2024)

Aldatıcı işlem ve davranışlar ifadesine giren hususların Kanunda açık olarak ifade edilmesi yukarıda yer verilen belirlilik ilkesi ile bağdaşması beklenebilir ancak bu durumda Kanunda yer almayıp aldatıcı işleme girebilecek fiiller ile ilgili de bir boşluk oluşabileceğinden dolayı kanun koyucunun bilinçli olarak aldatıcı işlem ve davranış gibi geniş bir ifadeye yer verdiği düşünülmektedir.⁸

Diğer taraftan bahse konu Kanun maddesiyle ilgili olarak; gümrük vergilerinin kısmen veya tamamen ödenmemesine ilişkin bir amaçtan bahsedilmediğinden Kanun maddesinin “*Kısmen ya da tamamen gümrük vergisi ödememek amacıyla eşyayı aldatıcı işlem ve davranışlarla ülkeye sokan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.*” şeklinde düzenlenmesi gerektiğini savunan görüşler de mevcuttur (Akaner, 2022:206).

Aldatıcı işlem ve davranışlar ile ilgili Yargıtay Dergisinde yayımlanan makalesinde Prof. Çetin Arslan, tahrifat yapılarak eşyanın GTİP’inin, menşein veya kıymetinin farklı gösterilmesinin söz konusu suçun maddi unsurunu oluşturduğu (Arslan & Erdoğan, 2018:559), gümrük beyannamesindeki gerçeği yansıtmayan bilgilerin, beyannameye ekli ve gerçeğe uygun evraklardan (basit bir incelemeye) anlaşılabilirdiği takdirde söz konusu suçun oluşmadığını, zira aldatıcı işlem ve davranışın basit bir yalanı aşan hileli bir durum olduğunu belirtmektedir (Arslan & Erdoğan, 2018:561-563). Dolayısıyla gerçeğe aykırı beyanın kolaylıkla tespiti mümkün olan durumlarda bir kasttan bahsedilemeyeceği savunulmaktadır.⁹

Yukarıda yer verilen hususlar birlikte değerlendirildiğinde 5607 sayılı Kanunun 3/2. maddesinde belirtilen “aldatıcı işlem ve davranış” ibaresinde maddi hatadan da öte gümrük idaresini kasten yanıltma amacıyla Kanun metnine girdiği değerlendirilmektedir. Ancak diğer taraftan da hangi fiilin kasten olup hangisinin maddi hatadan

dolayı olduğunun tespitinin uygulamada zor olduğu da dikkate alınmalıdır.

Bu itibarla söz konusu Kanun maddesinden ötürü oluşan yoğunluk ve karmaşayı azaltmak adına gümrük idarelerince gümrük beyannamesinin kontrolü aşamasında (sahte veya tahrif olmayan) beyanname eklerinin incelenmesi neticesinde eşyanın tarife, kıymet ve/veya menşein farklı olduğunun tespiti mümkün olduğu durumlarda kaçakçılık kapsamında değil kabahat kapsamında (yani Gümrük Kanununda yer alan idari para cezasının tatbik edilmesi) değerlendirilmesinin uygulamada görülen ihtilafın azaltılmasında fayda sağlayacaktır.

Kaynakça

1. 4458 sayılı Gümrük Kanunu
2. 5326 sayılı Kabahatler Kanunu
3. 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu
4. Akaner, C. Ş. (2022). Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nda Yer Alan İthalat Kaçakçılığı Suçları. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
5. Arslan, Ç., & Erdoğan, M. (2018). Aldatıcı İşlem ve Davranışlarla Gümrük Vergileri Kısmen veya Tamamen Ödenmeksizin Ülkeye Eşya Sokma Suçu (5607 Sayılı KMK m. 3/2). 44(3), 549 - 600.
6. Coşkun, D. Y. (2023). *Mali Hukuk Açısından Gümrük Kabahatlerinin Değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
7. Çilesiz, S. (2018). *Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Açıklaması*. Ankara: Adalet Yayınevi.
8. Kaşka, H. (2013). Kabahatlerin Beyaz Hüküm Niteliğindeki Normlarla Düzenlenebilmesi Meselesi (Kabahatler Kanunu Madde 4/1 Üzerine Bir İnceleme). Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 3(2), 168-249.
9. Kılıç, K. (2022). *Kaçakçılıkla Suçları ve Gümrük Kabahatleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
10. Özbek, V. Ö., Kanbur, N., Doğan, K., Bacaksız, P., & Tepe, İ. (2023). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
11. Taner, G., & Kamışlı, G. (2018). *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar*. Ankara: Seçkin Yayın.
12. Topuz, H. İ. (2017). Gümrük Kanunu’nda Düzenlenen Kabahatler ve Yükümlülere Tanınan Haklar ile Uygulamada Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. (Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi). Gümrük ve Ticaret Bakanlığı. Ankara.
13. Yaşar, S. B. (2020). *Rekabet Hukuku ve Haksız Rekabet Hukuku İlişkisi*. (Yüksek Lisans). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

⁸ Dolayısıyla hangi fiillerin anılan Kanun kapsamına gireceği ile ilgili bir alt düzenleme getirilmesinin de aynı soruna yol açabileceği değerlendirilmektedir.

⁹ Örneğin gümrük vergileri daha düşük olan bir GTİP’in beyan edilmesi durumunda gümrük memurlarınca eklere bakarak bunun doğru GTİP olmadığı tespit edilmesi gibi.